

Hub. Leufkens bij de Wimmenumermolen

door Eric Zwijnenberg, april 2008

Hoe kwam ik in aanraking met het werk van Leufkens?

Op 1 maart 2009 hield ik in Gasterij 't Woud een lezing voor de bewoners van Wimmenum / 't Woud. Het onderwerp was het gehucht Wimmenum, de Wimmenummerpolder en de Wimmenumermolen. Na afloop kwam ene Cees de Waard naar mij toe. Hij vertelde dat zijn (half)-zuster Agnes de Waard getrouwd is met ene Willem Jan Blom (geb. 1928), die de zoon is van molenaar Gerrit Blom (geb. 1897) die van 1945-1948 molenaar was op de Wimmenumermolen.

Uit deze ontmoeting volgde een afspraak met de zoon van Willem Jan Blom en Agnes de Waard, namelijk Willem Blom die in Groet woont (geb. 1961). Dit is dus de kleinzoon van molenaar Gerrit Blom. Ik bezocht hem op 31 maart.

In zijn verzameling foto's zat een prentbriefkaart, uitgegeven door Vroom en Dreesmann in aug. 1946 (code 846) met een foto van Hub. Leufkens waarop een vrouw met een emmer in haar hand bij een hek en een put staat. Onmiskenbaar is deze foto genomen op het erf van de Wimmenumer. De vader van Willem Blom is deze kaart ooit tegengekomen bij V&D in Rotterdam, en ook hij zag toen direct dat de foto bij de Wimmenumer was genomen.

De vrouw op de foto is Eva van der Wadding ("opoe Blom"), de moeder van molenaar Gerrit Blom, en van diens broers Jan en Koos die ook molenaar op de Wimmenumer zijn geweest. Zij was getrouwd met Hannes Blom.

Hierna ben ik me via internet gaan verdiepen in het werk van Hub. Leufkens (1894-1962) die een beroemd fotograaf en filmer bleek te zijn geweest. Eveneens via internet kon ik aan het boek "Hub. Leufkens, een ondernemend kunstenaar" van Mw. Leentje Mostert komen, en het boek "Noordzeewind en Tropenzon" van Riemens-Reurslag met foto's van Hub. Leufkens. Via e-mail kwam ik ook in contact met Mw. Mostert, en met een nicht van Hub, Mw. Noëlle Leufkens (die ooit interim-manager was bij mij op de Hogeschool Alkmaar) en ik kwam in e-mailcontact met Leufkenskenner en -verzamelaar Jo Chiaradia.

Foto's van Leufkens rond de Wimmenumer

Naast de ansichtkaart van Leufkens genomen op het erf bij de molen, zijn er nog twee foto's van hem in de onmiddellijke omgeving gemaakt.

Zowel Mw. Mostert als dhr. Chiaradia stuurden mij een scan van een Leufkens-kaart die ook uit de serie "Hollandsch Landschap" komt, met een hek en een koe. Mw. Mostert opperde al meteen de mogelijkheid dat die foto misschien ook bij mij in de buurt is genomen. Er staat een molen op de achtergrond, en duinen zijn vaag zichtbaar.

Na verschillende locaties langs de Wimmenumervaart en Bergerringvaart te hebben bezocht, ontdekte ik op 21 april dat deze foto genomen is bij de Brouwerssloot, achter de voormalige boerderij van Cor Meijne.

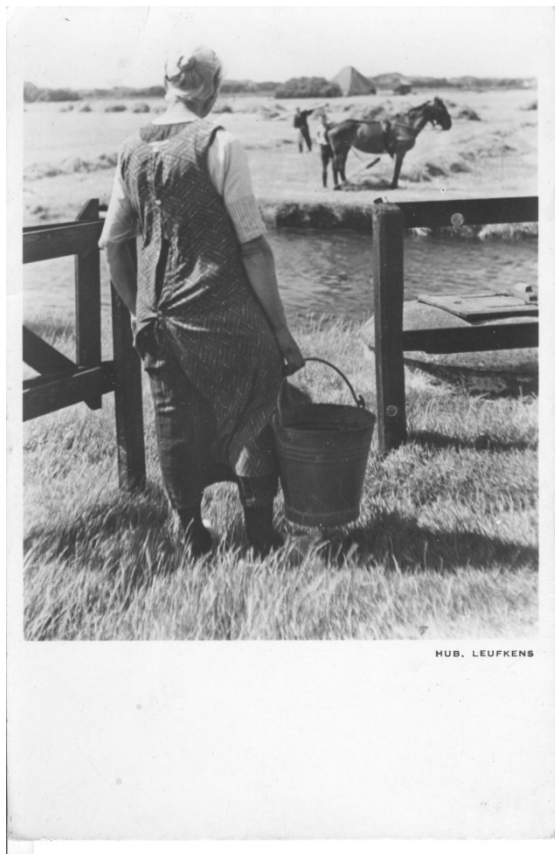
Deze foto blijkt ook in het boek "Noordzeewind en Tropenzon" uit 1936 te staan!

Tevens staat daarin nog een foto die vlakbij de Wimmenumer is gemaakt, met een sloot met zwanen. Op de achtergrond de boerderij van Meijne.

Het is dus zeer aannemelijk dat de foto die door Leufkens op het erf van de molen werd gemaakt, en die pas werd uitgegeven door V&D in 1946, al in of vóór 1936 is genomen! Dat kan heel goed, want Jan Blom was al molenaar van 1929 tot 1944 (en later van 1948-1951). Jan was aanvankelijk ongehuwd, en leefde met zijn moeder (dus mw. Eva van der Wadding) op de Wimmenumer.

Hieronder bespreek ik de drie foto's die in de omgeving van de Wimmenumer zijn genomen en voeg steeds een foto van nu toe (vanwege de sfeer ook maar in zwart/wit i.p.v. kleur).

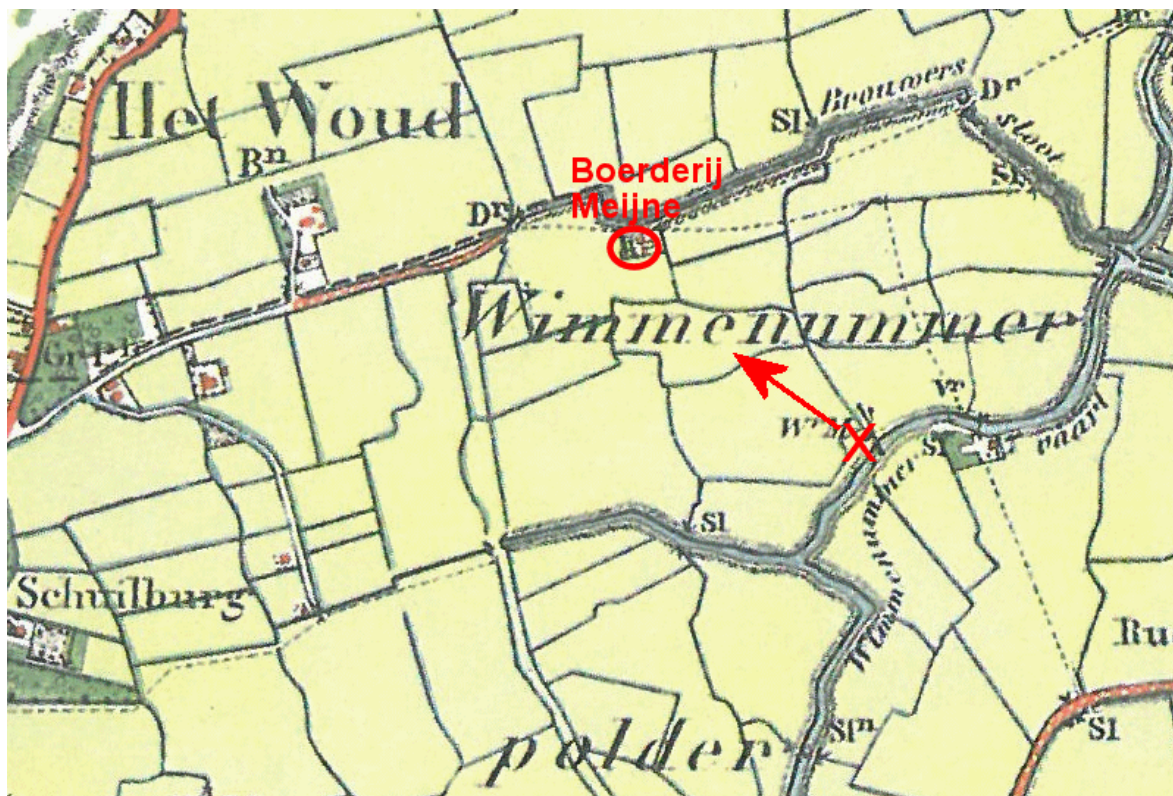
Foto 1. Genomen op het erf van de Wimmenumer

2009

Op de achtergrond de boerderij van Meijne. Deze is afgebrand op 9 nov. 1986. Op deze plaats ligt nu het grote boerderijcomplex van Siem Kat.

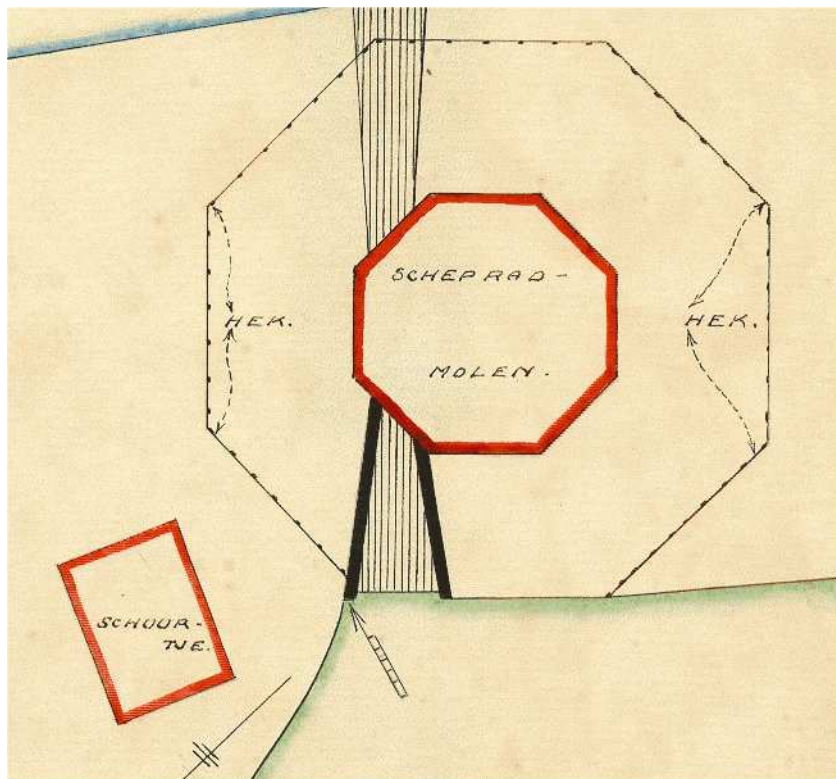
Hier een stukje topografische kaart (van rond 1909) waarop de locatie van de fotograaf met een kruisje is gemarkeerd, en de richting waarin hij fotografeerde met een pijl:

De regenput verzamelde vroeger het regenwater van het riet van de molen. Op de foto van Leufkens zien we er een houten klapdeksel op.

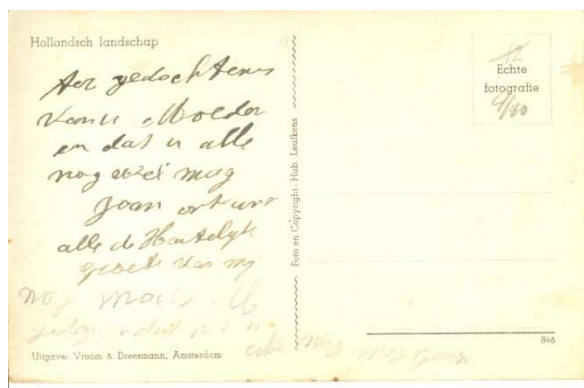
De put bestaat anno 2009 nog steeds, maar is nu beerput van de wc in de molen. Het (vierkante) gat is afgedicht met een stenen tegel.

De ronde bak met bloemen geheel links onderaan op de nieuwe foto staat op de betonnen deksel van de put met de watermeter. Waterleiding was er nog niet in de tijd van Leufkens! Het hek om de molen, dat we ook zien op een foto van de Wimmenumer uit 1929, is inmiddels verdwenen. Het staat wel aangegeven op deze plattegrond uit ca. 1922:

Op foto's genomen in of kort na de oorlog is het hek verdwenen. Thans staat er rondom de molen een aantal palen waartussen ik tijdens het draaien een ketting span. Op de foto uit 2009 zien we geheel rechts zo'n paal. Opvallend is wel dat de huidige palen een stuk verder uit de molen staan dan het oorspronkelijke hek. Volgens mij heeft dat veel te dicht op de molen gestaan om de veiligheid van de mensen te garanderen, en was het meer bedoeld voor de veiligheid van vee op het erf. Nou waren de mensen vroeger wel een stuk kleiner, maar het vroegere hek stond toch echt te dichtbij.

Tenslotte laat ik nog de achterkant van de kaart zien die in het bezit is van Willem Blom:

De tekst luidt:

*Ter gedachtenis van u Moeder en dat u alle
nog wel mag gaan ontvang alle de Hartelijk
groete van mij
Nogmaals U gedag en dat het u alle wel
mag gaan*

Niet duidelijk is wie dit schreef en aan wie het was geadresseerd. De kaart is nooit verstuurd.

Foto 2. Hek met koe aan de Brouwerssloot

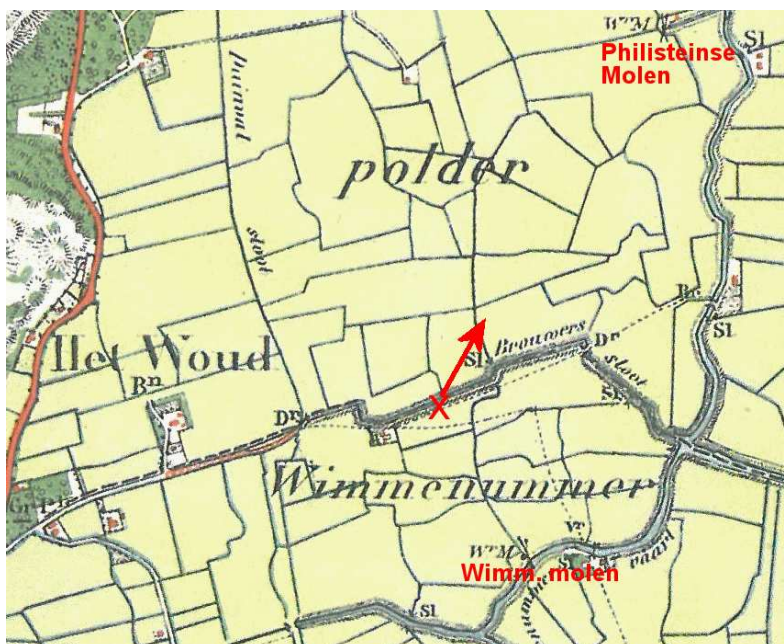
2009

Op de recente foto is de Philisteinse Molen op de achtergrond niet zo goed te zien door de begroeiing ervoor. Op deze uitvergroting zien we het beter.

De foto van Leufkens die hierboven staat is een gescande versie van de foto in het boek "Noordzeewind en Tropenzon". Op de overeenkomstige prentbriefkaart van Vroom en Dreesmann uit 1946 is de foto veel harder afgedrukt.

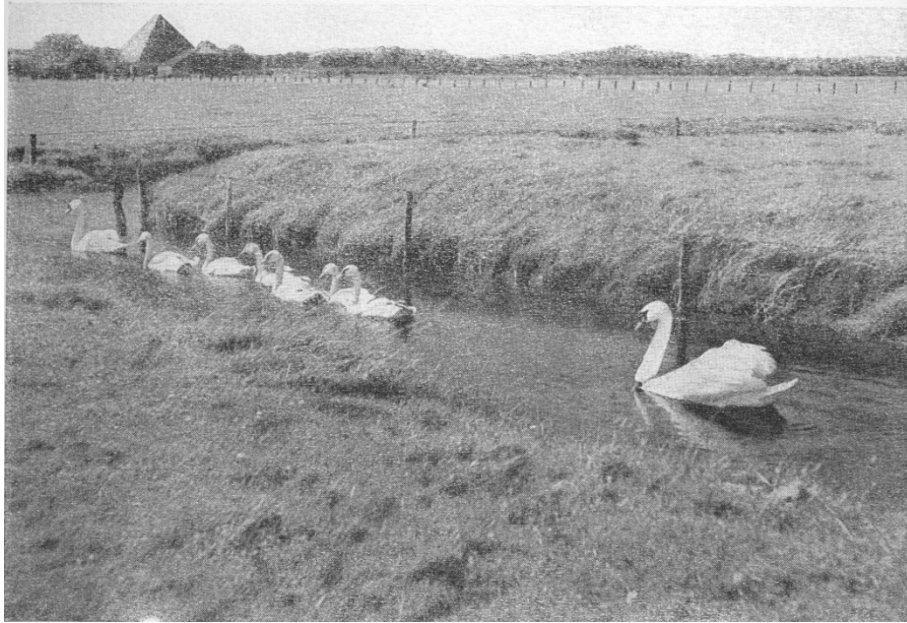
Het heeft enige moeite gekost de juiste locatie van deze opname te bepalen. Gezien de duinen op de achtergrond moest het wel de omgeving van de Wimmenumermolen of de Philisteinse

molen zijn. Uiteindelijk had ik de juiste plek te pakken: aan de Brouwerssloot, achter de toenmalige boerderij van Meijne. Ik ben er absoluut zeker van dat Leufkens hier gestaan heeft. Het hek is natuurlijk in de loop der tijd vernieuwd, en de koe leeft na ca. 73 jaar ook niet meer, maar de Philistein staat nog altijd op de achtergrond.

Het kruisje op de kaart geeft aan waar Leufkens stond, en de pijl de richting waarin hij fotografeerde.

Foto 3. Een sloot met zwanen

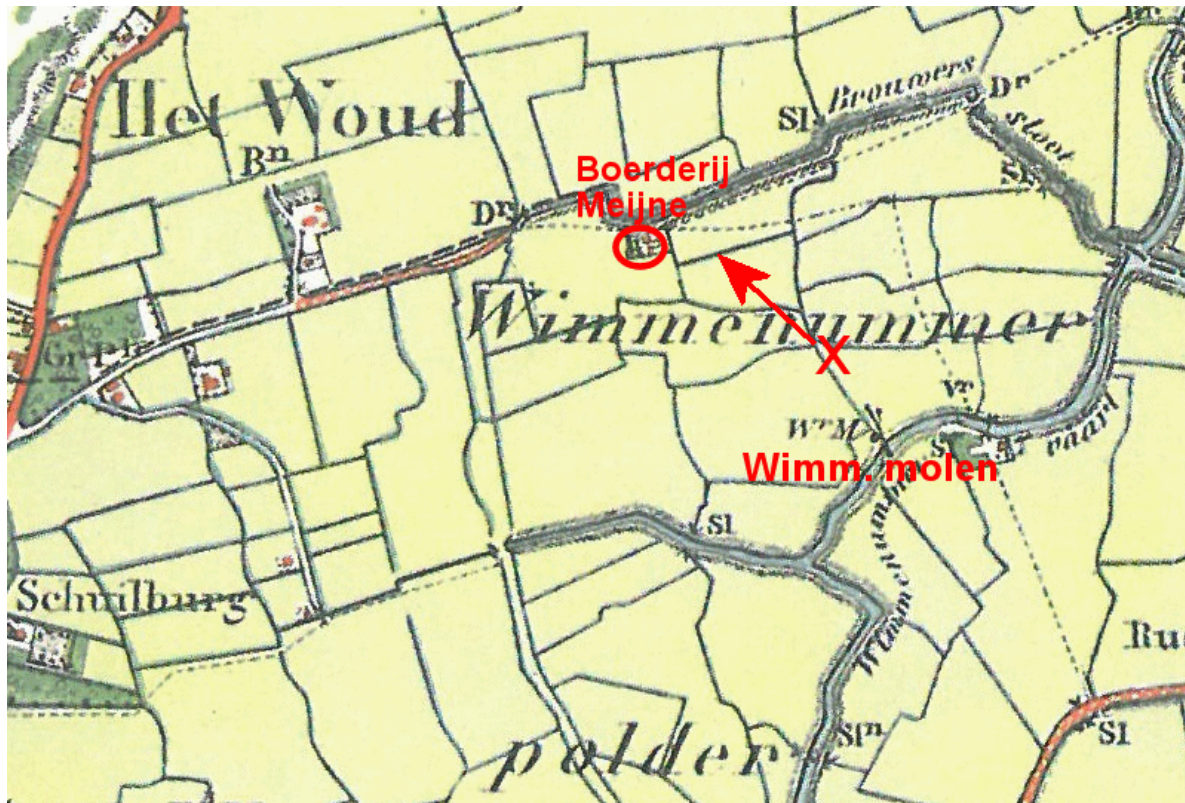

2009

Toen ik deze foto van Leufkens zag in het boek "Noordzeewind en Tropenzon" wist ik onmiddellijk waar deze foto genomen was: op nog geen 150 meter afstand van mijn molen. Hoewel de situatie is veranderd doordat Kat de sloot heeft afgedamd en er een onderbemaling (Vopo-pomp) heeft geplaatst, en de boerderij op de achtergrond heeft plaatsgemaakt voor een modern stallen- en woonhuiscomplex, ken ik deze situatie zo goed dat er geen twijfel over mogelijk is: hier heeft Leufkens gestaan toen hij de foto nam.

Het land ter weerszijden van de sloot is jaren geleden gescheurd, geëgaliseerd, opnieuw ingezaaid, en de slootkanten worden veel strakker en kaler gehouden dan vroeger. Toen was het nog echt een "boerensloot". Zwanen zijn er overigens nog steeds in deze omgeving.

Op de topografische kaart (ca. 1909) heb ik weer aangegeven met een kruisje waar Leufkens stond en ik welke richting hij de foto nam:

Belangrijke vragen voor mij zijn:

- Wanneer was Leufkens hier? Tussen mei 1932 en jan. 1933 was hij hier op verlof (uit Nederlands Indië). De foto's zouden dus in de zomer van 1932 genomen kunnen zijn. Maar in juni 1935 kwam hij voorgoed naar Nederland. Het Boek "Noordzeewind en Tropenzone" verscheen in 1936 (verschijningsdatum niet helemaal zeker, Mw. Mostert schrijft "in rond 1936"). Dan zouden de foto's ook in de zomer van 1935 of misschien 1936 genomen kunnen zijn.
- Hoe kwam Leufkens (die in Limburg woonde) bij de Wimmener terecht??? Had hij op een of andere manier kennis aan de familie Blom? Of andere mensen uit de omgeving? Hoe lang was hij hier, waar logeerde hij?
- Wat heeft Leufkens nog meer voor foto's gemaakt hier rond de molen? Het zal vast niet bij deze drie gebleven zijn. Zou er werkelijk niet één opname van de Wimmenermolen zelf bij zijn? Waar is dit deel van de collectie, hetzij de afdrukken, hetzij de negatieven?

Wie oh wie kan antwoord geven op deze vragen?

Omdat op twee van de drie foto's die ik hier besprak de inmiddels verdwenen boerderij van Cor en Jans Meijne staat, besteed ik hier nog even aandacht aan: Op een luchtfoto uit 1938 (dus een paar ja nadat Leufkens de foto's nam) is de boerderij van Meijne goed te zien. Op de volgende pagina heb ik een stukje van die luchtfoto afgebeeld, met daaronder eenzelfde fragment van een moderne luchtfoto (Google Earth).

Er is, na het afbranden van de boerderij in 1986 en sinds de komst van Siem Kat in 1992 heel erg veel veranderd op deze plek in de polder. Het landschap is totaal veranderd.

Eric Zwijnenberg, 23 april 2009